

Asia: VN/20544/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hyvinvointialueiden tehtäviä koskeviksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi vuosille 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset huomiot

Tavoitteiden määrittely ja sanoitus sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen välillä ovat hyvin erillismittaiset. Sosiaali- ja terveydenhuollon osioissa sanoitukset ovat hyvin ylätasolla ilman selkeitä määrittelyitä siitä, mitä kyseisen määrittelyn saavuttamiseksi edellytetään. Vastaavasti pelastustoimen tavoitesanoitukset ovat pääosin hyvin konkreettisia, jopa yksityiskohtiin meneviä. Valtakunnallisten tavoitteiden kokonaisuus on kuitenkin selvästi selkiytymässä aiemmasta. Tavoitteiden jakautuminen kahteen kokonaisuuteen (toimintaa koskeviin tavoitteisiin ja toimintaedellytyksiä koskeviin tavoitteisiin) on hyvä, ja selkeyttää kokonaisuutta.

Vaikuttavuus

Esitettynä lähtökohtana yksilöllisiin tarpeisiin peilattava vaikuttavuus on hyvä, kuten myös huomio, että palveluiden tulee olla sekä yhteiskunnan että yksikön kannalta vaikuttavia. Hyvää on myös selkeä linjaus siitä, että "Hyvinvointialueiden tulee hyödyntää palveluiden tuottamisen tapoja valitessaan tietoa ja kansallisia suosituksia menetelmien ja toimintamallien vaikuttavuudesta." Edellä viitattu selkeyttää sitä, että tutkimus- ja kehitys tulee hahmottaa erilliseksi kokonaisuudeksi varsinaisesta palveluiden tuottamisesta (, mahdollisuuksien mukaan myös rahoituksellisesti).

Luonnoksessa kuvastuu vaarana on kuitenkin, että vaikuttavuus jää "päälle liimatuksi" sanahelinäksi. Toivottavaa olisi, että voitaisiin määritellä yksityiskohtaisemmin esimerkiksi selkeä tavoite siitä, että tiettyjen kansansairauksien tai sosiaalihuollon palveluiden vaikuttavuusperusteista ohjausta kehitettäisiin (esim. lastensuojelu, diabetes, sydän- ja verisuonisairaudet, syöpäsairaudet) kansallisella tasolla.

Toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet

Tavoitemäärittelyä selkiyttävä rakenne, jossa tavoiteltujen lopputulosten saavuttamisen edellytykset on eroteltu omiksi tavoitteikseen, on tarkoituksenmukainen. Osalle näistä on onnistuttu luomaan selkeitä tavoitteita.

Erityisen tarkoituksenmukaisia ovat seuraavat osiot:

- "Sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen tulee olla veto- ja pitovoimaisia ja arvostettuja toimialoja, joissa on huolehdittu henkilöstön osaamisesta ja sen kehittymisestä, työhyvinvoinnista ja jaksamisesta, yhdenvertaisuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta hyvällä henkilöstöpolitiikalla. Työntekijöiden toimintakyvyn säilymiseen kiinnitetään erityistä huomiota koko työuran ajan. Johtaminen on ammattimaista, vuorovaikutteista ja alan arvojen mukaista."
- "Sosiaali-, terveys- ja pelastusalat ovat hyvinvointialueilla syrjintä- ja häirintävapaita vuonna 2029"
- "Rekrytointikäytäntöjä kehitetään, jotta alan työntekijöiksi valikoituu eri väestö- ryhmien edustajia. Tavoitetta voidaan edistää esimerkiksi anonyymillä rekrytoinnilla ja positiivisella erityiskohtelulla."

Epäselväksi tässä asiakohdassa jää, mitä tarkoittaa hyvinvointialueen henkilöstön kontekstissa lause "Koulutuksen järjestämisessä turvataan kansalliskieliset palvelut"?

Laadukas tietojohdaminen, tiedonhallinta ja digitalisaatio

Pohdittavaksi, miksi tässä tavoitekokonaisuudessa ei hyödynnetä STM:n digitalisaatiostrategiaa?

Tämän osion tavoitetilan määrittely ei ole onnistunut, on vain kuvattu paljon asioita, jotka pitäisi tehdä.

Lisäksi vaikutelmaksi jää, että pelastustoimen tietohallinto mielletäisiin erillisenä tietohallintona hyvinvointialueen muusta tietohallinnosta, mm. näiden sanoitusten perusteella: "Pelastustoimen tarvitseman ja tuottaman tiedon tiedonhallinta tapahtuu tehokkaasti valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla.", "Pelastustoimella on yhtenäinen tietohallinnon ohjaus, johtaminen ja organisointi..." ja "Pelastustoimen tietohallinto on resursoitu vastaamaan tarpeita..."

Hyvinvointialueella on luonnollisesti yksi tietohallinto, taloushallinto ja henkilöstöhallinto, joiden tuella ja mahdollistamana myös pelastustoimen palvelut järjestetään.

Toimiva yhteistyö

Yhteistyö teemana on hyvä nosto, jonka yhteydessä voisi puhua myös luottamuksesta, joka on edellytys yhteistyölle.

Tavoitteita voisi asettaa kuvaamaan luottamuksen luomista ja/tai sen vahvistamista.

Tavoitteiden seurantamittarit

Kysymyksenä herää, miten seurantamittarit kytkeytyvät tekstiosioissa kuvattuihin tavoitteisiin? Tämän yhteyden voisi yrittää jotenkin kuvata ja jopa visualisoida, jotta tavoitteiden ja mittarien yhteys on tunnistettavissa.

Jonkin verran huolta herättää se, että melko suuri määrä mittareista perustuu erilaisiin erillisarvioihin.

Palveluihin liittyvät mittarit olisi tarkoituksenmukaista kytkeä suorituskäytävöitteisiin, ja myös sote-puolella nämä tavoitteet tulisi määritellä kansallisella tasolla. (Pelalla näin jo monin osin onkin).

Vaikuttavuuden mittarit (44-51) ovat sinällään käyppiä operatiivisina mittareina, mutta tulisiko strategisen tason mittareina olla kuitenkin toisen tyyppisiä mittareita, kuten lausunnossamme aiemmin kuvattujen kansansairauksien ja palveluiden mittaamisen ja omavalvonnan yhtenäisten toimintatapojen kattavuus?

Heino Kaisa
Etelä-Karjalan hyvinvointialue